

Дело C-635/23

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

23 октомври 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Kammergericht (Берлин, Германия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

20 октомври 2023 г.

Жалбоподател:

WBS GmbH

KAMMERGERICHT

Определение

[...]

В процедурата за правна помощ относно

европейска заповед за разследване на Службата за борба и премахване на корупцията на Република Латвия от 25 април 2019 г.

в случая само относно

WBS GmbH,

[...]

на 20 октомври 2023 г. четвърти наказателен състав на Kammergericht Berlin (Висш областен съд Берлин, Германия) определи:

Съгласно член 267 ДФЕС отправя до Съда на Европейския съюз следния преюдициален въпрос:

Може ли европейска заповед за разследване, която съгласно правото на издаващата държава се отнася до действие, попадащо в правомощията само на съдилищата, да бъде издадена от друг компетентен орган по

смисъла на член 2, буква в), подточка ii) от Директива 2014/41/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година относно Европейска заповед за разследване по наказателноправни въпроси [(ОВ L 130, 2014 г., стр. 1)] в сътрудничество с несъдебен валидиращ орган, когато съд на издаващата държава предварително е разрешил процесуално-следственото действие, като е изпълнил предвидените в Директива 2014/41/ЕС задължения за проверка и мотивиране?

М о т и в и:

1 А. Обстоятелства

На 5 април 2019 г. латвийската Служба за борба и премахване на корупцията образува наказателно производство срещу длъжностни лица на фондация от Рига по подозрение за измами в големи размери, незаконно разхищаване на чужда собственост в големи размери и подправяне на документи, както и използване на подправени документи. В рамките на разследването Службата счита, че е необходимо претърсването на служебните помещения на дружествата FF GmbH и WBS GmbH и съгласно член 179 и 180 от латвийския Наказателно-процесуален кодекс иска разрешение за това процесуално-следствено действие от съдията-следовател в Районен съд на Рига-град за район Видземе. С определения от 24 април 2019 г. съдията-следовател уважава искането и мотивира решението си, като приема, че в помещенията на горепосочените дружества се намират документи, информационни носители и предмети, които са от значение за производството; претърсването има за цел тяхното откриване и изземване и е необходимо и пропорционално.

2 На 25 април 2019 г. латвийската Служба за борба и премахване на корупцията в качеството си на друг компетентен орган по смисъла на член 2, буква в), подточка ii) от Директива 2014/41/ЕС издава европейска заповед за разследване (наричана по-нататък „ЕЗР“), с която отправя искане до Федерална република Германия за разпит на двама свидетели, както и за привеждане в изпълнение на издадените от съдията-следовател заповеди за претърсване от 24 април 2019 г. и приложени към ЕЗР. Главната прокуратура на Република Латвия валидира ЕЗР и я изпраща на Staatsanwaltschaft Berlin (Прокуратура Берлин, Германия).

3 Въз основа на съответното искане на Прокуратура Берлин Amtsgericht Tiergarten (Районен съд Тиргартен Берлин, Германия) разпорежда претърсването на служебните помещения на FF GmbH и WBS GmbH. При проведените на 13 май 2019 г. претърсвания са иззети множество доказателства.

4 Процесуалните представители на FF GmbH и WBS GmbH подават жалба до настоящия състав срещу молбата за правна помощ и наред с това отправят искане да се установи, че е недопустимо иззетите доказателства да се

предадат на Република Латвия. По отношение на FF GmbH съдебният състав отнася производството до Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия) за изясняване на правен въпрос относно допустимостта на жалбата; по отношение на WBS GmbH съдебният състав постановява по-специално, че предаването на доказателствата е допустимо при условие че вместо издетите оригинални документи се предоставят заверени копия на тези документи. Впоследствие издетите от WBS GmbH документи все пак не са предадени, тъй като Прокуратура Берлин счита, че следва да се изчака краят на производството за проверка пред Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд).

- 5 След постановяването на решението на Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд) процесуалният представител на WBS GmbH отново отправя искане да се установи, че предаването на издетите доказателства на Република Латвия е недопустимо. Процесуалният представител счита, че съдебният състав следва да се произнесе отново по допустимостта на предаването в съответствие с разпоредбите на националното законодателство, които предвиждат такава възможност, тъй като е настъпила промяна на правното положение. Съгласно междуременно постановеното решение на Съда на Европейския съюз от 16 декември 2021 г. по дело C-724/19 ЕЗР, която се отнася до мярка, попадаща съгласно правото на издаващата държава в правомощията само на съдилищата, може да бъде издадена само от съд. Следователно предаването на издетите доказателства във всеки случай вече е недопустимо, защото в Република Латвия мярката по претърсване, предхождаща изземването, е в правомощията на съдилищата, но ЕЗР не е издадена от съд.
- 6 Прокуратура Берлин отправя въпрос до Главната прокуратура на Република Латвия дали при необходимост ЕЗР може да бъде издадена отново от съд. Главната прокуратура на Република Латвия отрича да е налице такава възможност, тъй като правото на Република Латвия не предвижда правно основание за това.
- 7 Съдебният състав отлага постановяването на решението по повторното искане за произнасяне относно допустимостта на правната помощ с цел да се изясни поставения с настоящото определение въпрос и разпорежда да се отложи предаването на издетите доказателства.
- 8 Б. Мотиви към преюдициалния въпрос

I. С решение от 16 декември 2021 г. по дело C-724/19 четвърти състав на Съда на Европейския съюз постановява, че член 2, буква в), подточка i) от Директива 2014/41/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година относно европейска заповед за разследване по наказателноправни въпроси трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска компетентност на прокурора в досъдебната фаза на наказателното производство да издава ЕЗР по смисъла на тази директива с цел събиране на

данни за трафика и местонахождението, свързани с далекосъобщения, когато в сходен национален случай разпореждането на процесуално-следствено действие за достъп до такива данни е от изключителната компетентност на съдия. В този случай българската прокуратура като орган по член 2, буква в), подточка i) от Директива 2014/41/ЕС издава четири ЕЗР с цел събиране на данни за трафика и местонахождението, свързани с далекосъобщения, без предварителното участие на български съд. В случая става въпрос за мерки, които в сходен национален случай българската прокуратура би могла да разпорежи само въз основа на разрешение от съд.

- 9 II. При прилагането на изложените в решението на Съда принципи към настоящия случай, съдебният състав би следвало да установи, че предаването на иззетите доказателства на Република Латвия е недопустимо.

Германският законодател е трансформирал разпоредбите на Директива 2014/41/ЕС относно изискването за компетентност на издаващия орган в член 91d, параграф 1 от Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (Закон за международната правна помощ по наказателни дела, наричан по-нататък „IRG“) като условие за допустимост на правната помощ. Член 91, параграф 1 от IRG гласи:

(1) Предоставянето на правна помощ е допустимо само когато държавата членка, която отправя искането, използва за последното актуалната версия на формуляра, съдържащ се в приложение А или приложение В от Директивата относно европейската заповед за разследване, който:

1. е издаден от съдебен орган по смисъла на член 2, буква в), подточка i) от Директивата за европейската заповед за разследване, или

2. е издаден от друг орган, определен за компетентен от отправящата искането държава членка, различен от посочените в точка 1, и е потвърден от орган по точка 1 от раздел Л на формуляра от приложение А от Директивата за европейската заповед за разследване.

- 10 Съгласно член 91, параграф 1 от IRG предаването на иззетите доказателства на Република Латвия би било недопустимо, тъй като доколкото се отнася до мярката по претърсване, която е неразривно свързана с предаването, ЕЗР би била издадена от некомпетентен издаващ орган. В това отношение Службата за борба и премахване на корупцията не би представлявала друг орган по смисъла на член 2, буква в), подточка ii) от Директива 2014/41/ЕС, защото в сходен национален случай не би била компетентна да разпорежи претърсване. Съгласно членове 179 и 180 от латвийския Наказателно-процесуален кодекс по принцип претърсванията могат да бъдат разпоредени само от съд. Разпоредбите в превод на английски език (източник:

<https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/lv/lv043en.pdf>), доколкото имат отношение към производството, гласят:

Section 179. Searches

(1) A search is an investigative action whose content is the search by force of premises, terrain, vehicles, and individual persons for the purpose of finding and removing the object being sought, if there are reasonable grounds for believing that the object being sought is located in the site of the search.

(2) A search shall be conducted for the purpose of finding objects, documents, corpses, or persons being sought that are significant in criminal proceedings.

Section 180. Decision regarding a Search

(1) A search shall be conducted with a decision of an investigating judge or a court decision. An investigating judge shall take a decision based on a proposal of a person directing the proceedings and materials attached thereto.

(2) [...]

(3) In emergency cases where, due to a delay, sought objects or documents may be destroyed, hidden, or damaged, or a person being sought may escape, a person directing the proceedings may conduct a search with the consent of a public prosecutor. [...]

- 11 Заключение относно недопустимостта на правната помощ, направено въз основа на правните принципи от решението на Съда по дело С-724/19, би означавало, че съгласно член 9, параграф 3 от Директива 2014/41/ЕС Прокуратура Берлин следва да върне ЕЗР на Република Латвия.
- 12 III. Съдебният състав има съмнения обаче дали принципите, посочени в решението на Съда по дело С-724/19, са приложими без да бъдат изменени към настоящия случай или дали не е достатъчно съд на издаващата държава да разреши спорното процесуално-следствено действие преди издаването на ЕЗР, с което да изпълни предвидените в Директива 2014/41/ЕС задължения за проверка и мотивиране.
- 13 1. От една страна, съмнението е резултат от това, че решението на Съда се отнася до орган по смисъла на член 2, буква в), подточка i), но в настоящия случай като издаващ орган е действал „друг компетентен орган, определен от издаващата държава“ по смисъла на член 2, буква в), подточка ii). Съдебният състав не може да заключи недвусмислено от решението на Съда дали изведените в него принципи са в сила по същия

начин за ЕЗР, която се издава съгласно член 2, буква в), подточка ii). В точки 29 и 30 от решението Съдът постановява следното:

„29 Така от текста на тази разпоредба следва, че издаващият орган трябва във всички обхванати от нея хипотези да е компетентен по разглеждания случай като съдия, съд, съдия-следовател, или прокурор или, когато не е съдебен орган, в качеството си на разследващ орган.

30 За сметка на това анализът на текста на посочената разпоредба сам по себе си не позволява да се определи дали изразът „компетентен по разглеждания случай“ има същото значение като израза „компетентен да разпорежда събирането на доказателства в съответствие с националното право“ и следователно дали прокурорът може да бъде компетентен да издава европейска заповед за разследване с цел събиране на данни за трафика и местонахождението, свързани с далекосъобщения, когато в сходен национален случай разпореждането на процесуално-следствено действие за достъп до такива данни е от изключителната компетентност на съдия“.

- 14 Според съдебния състав това следва да се разбира в смисъл, че друг орган по смисъла на член 2, буква в), подточка ii) може да бъде компетентен издаващ орган и в случаите, когато съгласно националното право разпореждането на мярката е в правомощията само на съдилищата, и че в този случай съдът може да участва в друг момент, както очевидно е необходимо и в настоящата хипотеза.
- 15 2. От друга страна, настоящият случай се различава от случая, по който е постановено решението на Съда по това, че преди издаването на ЕЗР процесуално-следственото действие, което съгласно правото на издаващата държава е в правомощията на съдилищата, е разрешено от съд и е прието за необходимо и пропорционално. Ето защо според съдебният състав съображенията, които са в основата на решението на Съда, са неприложими към настоящия случай.
- 16 Според разбирането на съдебния състав Съдът взема своето решение по същество въз основа на следните три аргумента:
- (1) Само органът, който съгласно националното право е компетентен да разпорежи разглежданата мярка, може целесъобразно да изпълни предвиденото задължение за проверка (член 6, параграф 1, буква а) и мотивиране (вж. т. 32, 33 и 34).
 - (2) Въз основа на член 6, параграф 1, буква б) от Директива 2014/41 издаващият орган може да издаде ЕЗР само при условие че при сходен национален случай посоченото в ЕЗР процесуално-следствено действие може да бъде разпоредено при същите условия (т. 35).

- (3) Разграничение между издаващия ЕЗР орган и органа, който е компетентен да разпорежда процесуално-следствени действия в рамките на национално наказателно производство, би усложнило системата за сътрудничество и по този начин би застрашило въвеждането на опростена и ефикасна система (т. 36—38).
- 17 а) Според съдебния състав съображения (1) и (2) не са приложими към настоящия случай. Задължението за проверка по член 6, параграф 1, буква а) от Директива 2014/41/ЕС е изпълнено преди издаването на ЕЗР от органа, който съгласно националното право е компетентен във връзка с процесуално-следствените действия; в разпореждането си компетентният съдия-следовател посочва, че претърсванията, които трябва да се проведат в Берлин, са необходими и пропорционални. В настоящия случай не е следвало да бъдат изпълнени специални изисквания за мотивиране, за разлика от случая, който се разглежда в решението на Съда по дело С-724/19. Издаващият орган е издал ЕЗР при условията, при които в сходен национален случай биха могли да бъдат разпоредени процесуално-следствени действия; органът предварително е отправил искане за претърсване до съд, който е разрешил претърсването преди издаването на ЕЗР.
- 18 б) Следователно според съдебния състав остава само съображение (3).
- аа) От една страна, съдебният състав смята, че това съображение трябва да се разглежда диференцирано. Той счита, че изискването органът, който издава ЕЗР, да съвпада с органа, който съгласно националното право е компетентен за разпореждането на процесуално-следственото действие, може да доведе след себе си както опростяване, така и усложняване. Това важи именно за държави членки, в които разследващият съд не играе централна роля в разследването, както е например в германската правна система, а участва в конкретни етапи на разследването, като например при провеждането на определени процесуално-следствени действия, поискани от прокурора, или при разпореждането и потвърждаването на принудителни мерки, които съгласно националното наказателнопроцесуално право са само в правомощията на съда. Във всеки случай поради наличието само на конкретни правомощия на разследващия съд в германската правна система, последният разполага с преписката само към момента на постановяването на решението си и освен това не е запознат нито с областите на разследването, които не се отнасят до неговото решение, нито с развитието, което настъпва след постановяването на решението. Следователно, в случай че бъде квалифициран като издаващ орган, при евентуални запитвания от страна на изпълняващия орган, например по член 6, параграф 3, първо изречение от Директива 2014/41/ЕС, разследващият съд трябва първо да изиска преписката и (отново) да се запознае с разследването и етапа, на който се намира то. Това води до забавяне на правната помощ.

- 19 Освен това следва да се има предвид, че е възможно да възникнат хипотези, при които — както в настоящия случай — ЕЗР се отнася не само до процесуално-следствени действия, чието разпореждане е в правомощията само на съда, но и до мерки, при които не е така. В тези случаи би следвало да е налице възможност всеки орган да издава отделни ЕЗР в областите, попадащи в обхвата на компетентността му. Тогава изпълняващата държава би била в контакт с различни издаващи органи във връзка с две ЕЗР, които се отнасят до един и същи случай. Според съдебния състав това също може да усложни системата за сътрудничество.
- 20 бб) От друга страна, съдебният състав си поставя въпроса дали самото съображение (3) може да обоснове ограниченията на свободата на действие на държавите членки при транспонирането на Директива 2014/41/ЕС, свързани с произтичащите от дело С-724/19 принципи. Съмнението на съдебния състав се основава също на сравнението с правното положение по отношение на европейската заповед за арест, при което се счита за допустимо (вж. решение на Съда на Европейския съюз (голям състав) от 27 май 2019 г. — С-509/18) издаващият орган да бъде различен, независимо от основната цел да се опрости предишната сложна система за сътрудничество между държавите членки (вж. съображение 5 от Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки).
- 21 Поради това съдебният състав поставя въпроса:
- [...] [повторение на преюдициалния въпрос]
- [...]